

Міністерство освіти і науки України

Національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова

Кафедра філософії

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

„Методологія гуманітарного пізнання”

спеціальності 6.020301 „філософія та суспільствознавство”

—

—

Лекції 28 (годин)

Семінарські заняття 28 (годин)

Лабораторні заняття _____ - _____ (годин)

Індивідуальна робота _____ 24 _____ (годин)

Самостійна робота _____ 64 _____ (годин)

Всього _____ 144 _____ (годин)

Залік _____ - _____ (семестр)

Іспит _____ I V _____ (семестр)

2011 р.

Укладачі:

Волинка Г.І., доктор філософських наук,

Мозгова Н.Г., доктор філософських наук.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри
філософії протокол № 3 від "19" вересня 2011 р.

I. Пояснювальна записка

Методологія гуманітарного пізнання – є самостійною галуззю філософського знання. Усе існуюче знання є гуманітарним за своїм походженням, адже його носієм є людини – єдина істота, зацікавлена в збереженні, примноженні знання як найдорогоціннішого скарбу людства. Усі існуючі поділи знання на природничо-наукове, технічне, соціальне, гуманітарне тощо є досить умовними, бо вони мають історичний характер, а отже, потребують сьогодні перегляду.

Аналіз досліджень II половини XX ст. з методології гуманітарного пізнання свідчить, що природничо-науковий ідеал і зразок науковості був відкинтий багатьма напрямками соціально-гуманітарного пізнання. На сьогодні у взаємовідносинах рівноправних наукових підходів, що сформувалися, - природничо-наукового і гуманітарного – спостерігається поступове збільшення вплив останнього. У сучасному природознавстві укріплюється тенденція посилення позицій гуманітарного мислення і підходу, яка ґрунтується на засадах розуміння науки як культури і культурно-історичної парадигми науки. Сьогодні наука не може розглядатися як поза культурно-історичним контекстом.

Саме з таких позицій будь-яке сучасне наукове дослідження має спиратися на історико-наукові засади. Для сучасної методології науки вся історія науки постає об'єктом дослідження. У методологічних дослідженнях для аналізу історії науки застосовуються певні концептуальні схеми, моделі, гіпотези, що відображають уявлення дослідників про розвиток науки. Залежно від засобів дослідження, один і той самий історико-науковий

матеріал описується і пояснюється з точки зору різних методологічних схем.

Метою курсу „Методологія гуманітарного пізнання” є аналіз сутності гуманітарного пізнання та розуміння науки як культури та як культурно-історичної парадигми науки, а також аналіз сучасної трансформації змісту й ролі гуманітарного знання в освітньому просторі. Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання наступних **завдань**:
ознайомлення з проблемним полем існування сучасного гуманітарного знання, з його антропологічною єдністю; оволодіння методологією та концептуальними схемами, моделями, гіпотезами гуманітарного пізнання;

· * формування здібності до аналітичного осмислення гуманітарних парадигм і дискурсів сучасної науки;

· * розвивати вміння виокремлювати критерії науковості

дослідницького інструментарію;

* сприяти підвищенню загальної культури мислення з допомогою засвоєння методів гуманітарного пізнання.

Після вивчення курсу студенти повинні **знати**:

предмет дисципліни, її структуру, понятійний апарат;

основні тенденції розвитку методології гуманітарного знання в історичному контексті;

проблемне поле та специфіку гуманітарного знання;

засоби регуляції та форми рефлексивного осмислення гуманітарного пізнання;

сучасні проблеми гуманітарного знання та пізнання;

основні напрями розвитку методології гуманітарного

пізнання: феноменологію, фундаментальну онтологію,
герменевтику,
постструктуралізм, постмодернізм, аналітичну філософію.

На основі цих знань повинні бути сформовані **уміння**:

- вміти визначити проблемне поле та специфіку гуманітарного знання;
- орієнтуватись у сучасних проблемах гуманітарного знання та пізнання;
- орієнтуватись у розмаїтті основних напрямів розвитку методології гуманітарного пізнання;

- порівнювати, пояснювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати методологічні засади таких сучасних напрямів розвитку методології гуманітарного пізнання як феноменологія, фундаментальна онтологія, герменевтика, постструктуралізм, постмодернізм, аналітична філософія;
- працювати з усіма доступними джерелами знань, вміти самостійно добувати наукову інформацію за темою;
- вміти аргументовано обстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, толерантно ставитися до протилежних думок, виявляти розбіжності в позиціях, критично ставитись до тенденційної інформації.

II. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

п/п

Назви теоретичних блоків

Кількість годин

Всього

Аудиторних

Лекцій

Семинарських

Індивідуальна робота (КСР)

Самостійна

робота

Поточна підготовка до аудиторних занять

Підсумкова підготовка до складання модулів

Модуль

I

1.

Тема 1.

Наука як соціокультурний феномен.

12

6

2

2

2

2

4

2.

Тема 2. Проблема наукового знання в історії філософії.

16

10

4

4

2

2

4

3.

Тема 3.

Загальні проблеми історії і філософії науки.

12

6

2

2

2

2

4

Всього за I модуль:

40

22

8

8

6

6

12

□

Модуль

II

□

4.

Тема 1.

Еволюція соціогуманітарного пізнання та його методологія

16

10

4

4

2

2

4

5.

Тема 2. Проблемне поле соціогуманітарного знання: єдність історичного

12

6

2

2

2

2

4

6.

Тема 3. Форми та методи соціогуманітарного пізнання.

11

6

2

2

2

2

3

7.

Тема 4.

Сучасна філософія гуманітарного пізнання: парадигми і

10

6

2

2

2

2

2

Всього за II модуль	:
----------------------------	---

49

28

10

10

8

8

13

□

Модуль

III

□

8.

Тема1. Феноменологія як методологія соціогуманітарного пізнання

11

6

2

2

2

2

3

9.

Тема 2.	Феноменологія як методологія соціогуманітарного пізнання
---------	--

11

6

2

2

2

2

3

10.

Тема 3.

Герменевтика як методологія соціогуманітарного пізнання

11

6

2

2

2

2

3

11.

Тема 4.

Структуралізм як методологія соціогуманітарного пізнання

11

6

2

2

2

2

3

12.

Тема 5.

Аналітична філософія

як методологія со

11

6

2

2

2

2

3

□

Всього за III модуль:

55

30

10

10

10

10

15

Загальна кількість годин

144

80

28

28

24

64

III. Зміст програми

Модуль I. ФЕНОМЕН НАУКИ ТА ЇЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Тема 1. Наука як соціокультурний феномен

Наука як соціальний інститут, як сфера культури, як галузь суспільного розподілу праці: як виробництво знань. Філософські питання науки.

Виникнення донаукового пізнання. Суб'єкт та об'єкт донаукового пізнання. Філогенетичний та онтологічний аспекти розвитку пізнання. Співвідношення донаукового, наукового, антиннаукового та буденного пізнання. Донаукове та наукове пізнання як дві якісно різні фази історичного розвитку суспільного пізнання. Критерії до науковості та науковості процесу пізнання. Витоки та передумови виникнення наукового пізнання. Етапи розвитку наукового знання. Діалектика процесу пізнання як діалектичне відношення між суперечностями суб'єкта і об'єкта та суперечливістю самого об'єкта.

План семінарського заняття

1 Наука як соціальний інститут, як сфера культури, як галузь суспільного розподілу праці, виробництво знань.

2 Природа, специфіка та структура наукового знання.

3 Етапи розвитку науки. Зміна статусу науки в різні історичні епохи.

4 Філософські питання науки.

Рекомендована література:

Основна: 5, 33, 36, 37, 43, 48, 54, 57,58, 59, 61, 65, 68, 69, 71, 75, 76, 78, 86, 96, 98, 99.

Тема 2. Проблема наукового знання в історії філософії

Становлення проблеми суб'єкта та об'єкта у давньогрецькій філософії.

Розуміння суб'єкта та об'єкта в середньовічній філософії.

Епоха Відродження про тілесний світ як об'єкт пізнання.

Розвиток поглядів на суб'єкт та об'єкт пізнання

у філософії Нового часу. Проблема суб'єкта

і об'єкта пізнання у класичній німецькій філософії

XIX ст. Еволюція філософсько-методологічних проблем

в позитивізмі, прагматизмі, діалектичному матеріалізмі.

Неораціоналістичні, реалістичні, операціональні та пост

позитивістські концепції наукового знання.

Образи науки та моделі наукового знання в постмодернізмі.

План семінарського заняття

1 Становлення проблеми суб'єкта та об'єкта у давньогрецькій філософії.

2. Розуміння суб'єкта та об'єкта в середньовічній філософії.

3. Епоха Відродження про тілесний світ як об'єкт пізнання.

4. Розвиток поглядів на суб'єкт та об'єкт пізнання

у філософії Нового часу.

5. Проблема суб'єкта і об'єкта пізнання у класичній німецькій філософії XIX ст.

6. Еволюція філософсько-методологічних проблем в позитивізмі, прагматизмі, діалектичному матеріалізмі.

7. Неораціоналістичні, реалістичні, операціональні та постпозитивістські концепції наукового знання.

Рекомендована література:

Основна: 5, 33, 36, 37, 43, 48, 54, 57, 61, 65, 68, 69, 76, 78, 86, 96, 98, 99.

Тема 3. Загальні проблеми історії і філософії науки

Предмет та круг проблем історії та філософії науки. Передумови виникнення науки в античному світі. Етапи розвитку науки: пранаука, протонаука, переднаука, рання наука, класична наука,

некласична наука. Характерні особливості та етапи переднауки.

Специфіка новоєвропейського типу раціональності. Етапи становлення власне науки. Образи раціональності в історії та філософії науки ХХ ст. Виникнення філософії науки як особливої філософської дисципліни стадії класичної науки (сер. ХІХ ст.). Предмет філософії науки.

План семінарського заняття

1. Предмет та круг проблем історії та філософії науки.
2. Основні етапи розвитку науки: поняття нормальної науки, криза в науці, наукова революція.
3. Специфіка новоєвропейського типу раціональності.
4. Етапи становлення власне науки.
5. Образи наукової раціональності в історії та філософії науки ХХ ст.

Рекомендована література:

Основна: 5, 33, 36, 37, 43, 48, 54, 57, 61, 65, 68, 69, 76, 78, 86, 96, 98, 99.

Модуль 2. ФЕНОМЕН СОЦІОГУМАНІТАРНОЇ НАУКИ

Тема 4. Еволюція соціогуманітарного пізнання та його методології

Основні етапи розвитку предмета і методів соціогуманітарного пізнання.

Давньогрецька філософія про сутність людини і суспільства. Діалектика та діалог у культурі давнього грецького суспільства.

Антропологічний період у давньогрецькій філософії.

Зміна соціального положення людини в елліністичній державі. Спеціалізація наук. Системність та етикоцентризм гуманітарного пізнання (епікурейці, стоїки).

Пізня античність та поява духовного виміру людини в неоплатонізмі. Спроба дискурсивного опису екзистенціально-містичного досвіду людини у філософії Плотіна. Формування інтуїтивно-дискурсивних методів гуманітарного пізнання у Давній Греції.

Відкриття християнством нового виміру в людині – духовної реальності. Теоценризм. Екзегетика та апологетика – основні богословські методи пізнання. Традиції гуманітарного знання в Олександрії (Філон Олександрійський). Олександрійська катехізична школа „святих слівес”(Климент, Ориген, Афанасій) – синтез християнської освіченості та античної вченості. Патристика та її відношення до греко-римської освіченості (Василь Великий, Григорій Богослов, Григорій Нисський, Августин Блаженний). Програма про сім вільних мистецтв (С. Боецій, Кассіодор) та формування корпусу гуманітарних наук середньовіччя (трівіум, квадрівіум). Догматика, моралістика, полеміка, екзегетика, богословська поетика, проповідь як найважливіші елементи гуманітарної вченості середньовіччя.

Формування нових підходів до творчості (М. Кузанський, П. Дела Мірандола). Гуманізм. Перетворення тексту в об'єкт дослідження. (Ф. Петрарка). Виникнення нових канонів та стилів у літературі (Данте, Рабле, Ботічеллі, Да Вінчі, Мікеланджело). Естетика Відродження. Соціальні утопії як вираження особливостей суспільної свідомості епохи (Кампанелла, Мор). Формування уявлень про життя людини та суспільства (Ф. Бекон, Гоббс, Декарт, Локк, Руссо, Вольтер, Вольф). Вплив методів емпіризму, раціоналізму та сенсуалізму на розвиток експерименту. Створення шкіл нового типу та формування педагогічної парадигми Нового часу Коменський, Дистервег, Гербарт).

Розвиток історичних наук (І. Гердер, І.Кант, Ф.В. Шеллінг, Гегель). Принцип конкретного історизму Маркса. Становлення методу історичного дослідження та історичної критики (А. Тойнбі, В.Віндельбанд, Г.Ріккерт, В.Дільтей, О.Шпенглер, А.Бергсон, Б.Рассел). Специфіка сучасного соціогуманітарного знання.

План семінарського заняття

1. Формування інтуїтивно-дискурсивних методів

гуманітарного пізнання
у Давній Греції.

2. Екзегетика та апологетика – основні богословські методи пізнання.
3. Традиції гуманітарного знання в Олександрії (Філон Олександрійський).
4. Перетворення древнього тексту в об'єкт філологічного дослідження.(Ф. Петрарка).
5. Соціальні утопії як вираження специфічних особливостей суспільної свідомості епохи.
6. Вплив методів емпіризму, раціоналізму та сенсуалізму XV II ст. на розвиток гуманітарного знання.
- 7 Розвиток історичних наук в сер. XIX ст.(І. Гердер, І.Кант, Ф.В. Шеллінг, Г.В.Ф. Гегель).
8. Специфіка сучасного соціогуманітарного знання.

Рекомендована література

Основна: 5, 33, 36, 37, 43, 48, 54, 57, 61, 65, 68, 69, 76, 78, 86, 96, 98, 99.

Тема 5. Проблемне поле соціогуманітарного знання:

єдність історії та методології

Предмет соціогуманітарного знання. Межі соціогуманітарного пізнання, його форми, рівні розвитку. Еволюція уявлень про роль суб'єкта в пізнанні. Основні джерела та форми суб'єктивності у контексті пізнавальної діяльності людини.

Специфіка об'єктів соціогуманітарних наук. Дійсність та її образ у гуманітарному пізнанні. Культурні орієнтації дослідження в гуманітарних науках, проблема цінностей, смислу в сферах гуманітарного знання. Уявлення про людину та її специфіку в гуманітарних науках (М. Бахтін).

Соціальний детермінізм: структура та взаємозв'язок людської діяльності та суспільно-історичної практики, обумовленість історичного процесу індивідуальними та суспільними потребами, інтересами, цілями. Співвідношення суб'єктивних та об'єктивних факторів буття людини та розвитку суспільства.

План семінарського заняття

1. Специфіка соціогуманітарного пізнання.
2. Предмет соціогуманітарного знання.
3. Еволюція уявлень про місце і роль суб'єкта в пізнанні.
4. Специфіка об'єктів соціогуманітарних наук.

Рекомендована література:

Основна: 5, 14, 19, 25, 33, 36, 37, 43, 48, 54, 57, 61, 65, 68, 69, 70, 76, 78, 86.

Тема 6. Форми та методи соціогуманітарного пізнання

Методу гуманітарних наук. Об'єктивізм та суб'єктивізм

їх теорій, критерії перевірки. Системний підхід в гуманітарних науках, його функції. Комплексний характер об'єктів в гуманітаристиці. Включеність людини в опис дійсності. Пізнавальний статус гуманітарних теорій, їх структура та типи. Внутрішня диференціація предметних областей гуманітарного знання.

Поняття „факту” в гуманітарних науках..

Місце та роль фактів у структурі гуманітарних досліджень. Співвідношення образів, моделей в процесі конструювання фактів гуманітарних наук. Концептуалізація знань про людину . Способи об'єктивації цінностей в соціогуманітарних картинах світу. Особливості ідеалізації в гуманітарному пізнанні. Історичний опис, пояснення та закони історії. „Закон”, типологія законів гуманітарних наук. Структура та зміст історичних передбачень. Пояснення та розуміння. Соціогуманітарне пізнання як система „розуміючих” наук. Ідеали, норми та регулятори соціогуманітарного пізнання.

„Класична” соціальна теорія, її розвиток та криза. Формування неklasичної методології пізнання. Мова опису і проблема його інтерпретації. Застосування синергетичного методу в гуманітарному знанні.

План семінарського заняття

1. Проблема методу в гуманітарних науках.
2. Системний підхід в гуманітарних науках, його особливості та функції.
3. Комплексний характер об'єктів в гуманітарних науках.

4. Поняття „факту” в гуманітарних науках.
5. Соціально-історичний опис, пояснення та закони історії.
6. Типологія законів у сфері гуманітарних наук.

Рекомендована література до теми.

Основна: 1, 2, 3, 11, 12, 13, 33, 36, 37, 43, 48, 54, 57, 61, 65, 68, 69, 76, 78,79, 86, 90.

Тема 7. Сучасна філософія гуманітарного пізнання:

парадигми і дискурси

Значення моделей у побудові сучасної картини світу. Ідеї „можливих світів” як підґрунтя для прогнозів у сучасній науці. Значення досліджень в наукових прогнозах. Еволюція форм передбачення в історичному пізнанні. Вплив моделей на прийняття актуальних соціально-практичних рішень.

Історія, соціальна психологія, філософська антропологія: та перспективи розвитку. Еволюція уявлень про прогрес в гуманітарних науках. Техніка, „масова культура” і норми поведінки з точки зору соціогуманітарного пізнання.

Інформаційне суспільство як фундаментальна трансформація способу життя співтовариства. Зростання темпів розвитку та зміна соціального положення людини в світі. Принцип вільної індивідуальності та зміна мотиваційної структури діяльності людини. Інформація як товар. Освіта людини та найважливіший фактор соціальної динаміки. Розвиток інформаційних технологій.

Соціогуманітарне пізнання та проблема влади. Політика та економіка в постіндустріальному суспільстві. Тенденція глобалізації світового співтовариства.

План семінарського заняття

1. Значення культурологічних моделей у побудові сучасної картини світу.
2. Еволюція форм пояснення та передбачення в історичному пізнанні.

3. Історія, соціальна психологія, філософська антропологія: взаємодія та перспективи розвитку.

4. Соціогуманітарне пізнання та проблема влади.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 11 12, 13, 33, 36, 37, 43, 48, 54, 57, 61, 65..

Модуль III. ПРОБЛЕМА МЕТОДОЛОГІЇ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ПІЗНАННЯ

Тема 8. Феноменологія як методологія соціогуманітарного пізнання

Феноменологія у пошуках фундаментальних пізнавальних процедур.
Теоретичні підвалини та методологічний апарат феноменологічної

філософії (Е. Гуссерль).. Методологічні передумови формування феноменологічної теорії. Критика психологізму та релятивізму. Критика натуралізму та історизму. “Філософія як строга наука”. Онтологічний статус свідомості у трансцендентальній феноменології. Поняття “природної настанови” та принцип “епохе”. Феноменологічна редукція як метод дослідження. Поняття “ейдос” у феноменології. Феномен та ейдос. Зміст та сутність ейдотичної редукції. Основні поняття феноменологічної теорії свідомості. Іntenціональність як основна характеристика свідомості. Ноеза та ноема як рівні сприйняття. Идеація як ейдетична інтуїція. Проблема інтерсуб’єктивності у феноменології. Темпоральність як атрибутивний вимір свідомості. Феноменологічна редукція у сфері темпоральності. Суб’єктивна свідомість часу. Поняття горизонту свідомості. Ідентичність та темпоральність. Свідомість як потік переживань. Рівні конститування часу. Зміст та значення концепту “життєвого світу”. Трансформації феноменології і методології соціогуманітарного знання (Г.Шпет, А. Шютц, М.Шелер). Феномен, екзистенція, тілесність (Ж-П. Сартр, М.Мерло-Понті).

План семінарського заняття

1. Методологічні передумови формування феноменологічної теорії
2. Критика психологізму та релятивізму. “Логічні дослідження”
3. Критика натуралізму та історизму. “Філософія як строга наука”
4. Онтологічний статус свідомості у трансцендентальній феноменології
5. Поняття “природної настанови” та принцип “епохе”

6. Феноменологічна редукція як метод дослідження
7. Поняття “ейдос” у феноменології. Феномен та ейдос
8. Зміст та сутність ейдотичної редукції.

Рекомендована література

Основна: 3, 7, 8, 11, 12, 13, 20 – 28, 30, 32, 33, 36, 37, 43, 46, 48, 54, 55, 57, 63, 64, 80, 81, 87, 88, 91, 101, 112.

Тема 9. Онтологія як методологія соціогуманітарного пізнання

Зміст філософування за Гайдеггером. Метод Гайдеггера. Тут-буття та екзистенційна аналітика. Буття-в-світі та буття-з-іншими. екзистенція несправжня та справжня.

Буття та час. Про сутність істини. Західна метафізика як забуття буття.

Поетична мова як мова буття. Техніка та Західний світ.

План семінарського заняття.

1. Мартін Гайдеггер: драма життя, ідей та гріхопадіння.
2. Зміст філософування за Гайдеггером.
3. Метод Гайдеггера.
4. Тут-буття та екзистенційна аналітика.
5. Буття-в-світі та буття-з-іншими.
- 6 Буття-до-смерті, екзистенція несправжня та справжня.
7. Мужність перед обличчям смерті.
8. Буття та час.
9. Про сутність істини.

10. Західна метафізика як забуття буття.
11. Поетична мова як мова буття.
12. Техніка та Західний світ.

Рекомендована література

Основна: 3, 7, 8, 11, 12, 13, 30, 32, 33, 36, 37, 43, 46, 48, 54, 55, 57, 61, 65, 80, 81, 102, 106 – 109.

Тема 10. Герменевтика як методологія

соціогуманітарного пізнання

Герменевтика як теорія мистецтва розуміння (Ф. Шлейермахер)
та герменевтика як філософія (Г. Гадамер). Особливості античної

герменевтики (Сократ). Феномен середньовічної теологічної герменевтики (А. Августин). Сенси релігійного тексту: літературний, алегоричний, топологічний (моральний), анадодичний, есхатологічний. Герменевтика Нового часу (Й. Даннауер). „Романтична” герменевтика і проблема істини. Перша системна розробка герменевтики як філософського методу (Ф. Шлейермахер): дівінаторне та порівняльне розуміння. Діалогічність гуманітарного мислення: єдність граматичної та психологічної інтерпретацій. Герменевтика як методологічна основа соціогуманітарного знання (В. Дільтей). Герменевтика як розуміння буття в фундаментальній онтології М. Гайдеггера. Онтологічний характер розуміння: герменевтичне коло. Г.-Г. Гадамер як представник циклічного наращування розуміння. Основні риси герменевтики Г.-Г. Гадамера. Етапи герменевтичного кола за Г.-Г. Гадамером: передрозуміння, очікування смислу тексту, розуміння, інтерпретація, мова. Ситуація, її горизонти, їх зміщення та злиття. Дієвість розуміння. Герменевтичний досвід як діалог з іншим. Тлумачення як діалектика питання та відповіді. Вербальність розуміння. ”Деконструктивна герменевтика” Ж. Дерріда.

План семінарського заняття

1. Герменевтика як теорія мистецтва розуміння (Ф. Шлейермахер) та герменевтика як філософія (Г. Гадамер).
2. Зміна змісту поняття ”герменевтика” в історико-філософському знанні.
3. Герменевтика як методологічна основа соціогуманітарного знання (В. Дільтей).
5. Г.-Г. Гадамер як представник циклічного наращування розуміння.

6. Етапи герменевтичного кола за Г.-Г. Гадамером.
7. "Деконструктивна герменевтика" Ж.Дерріда.

Рекомендована література:

Основна: 3, 7, 8, 11, 12, 13, 17, 30, 31, 32, 37, 45, 46, 48,
54, 55, 57,
61, 65, 80, 81, 82, 83, 84, 85,

Тема 11. Структуралізм як методологія

соціогуманітарного пізнання

Структуралізм та постструктуралізм як пошук
трансцендентальних підстав науки. Лінгвістика як методологія
(Ф. де Соссюр, Е. Бенвеніст, М. Трубецької, Р.Якобсон).
Структура і смисл. Епістемологічний

статус структури як наукової моделі. Епістема як спосіб буття мови в культурі. Онтологізація дискурсу. Аналітика влади, тілесності, істинності. Постструктуралізм як методологія постмодерну. Розрізнення та проблема смислогенезу (Ж. Делез). М.Фуко та його філософія дискурсивних практик; Ж.Дерріда: деконструкція та не-визначеність. Ж.Ліотар: конструювання постмодернізму.

План семінарського заняття

1. Структуралізм та постструктуралізм як пошук трансцендентальних підстав науки.
2. Лінгвістика як методологія (Ф. де Соссюр).
3. Епістемологічний статус структури як наукової моделі.
4. Онтологізація дискурсу.
5. Постструктуралізм як методологія постмодерну.
6. М.Фуко та його філософія дискурсивних практик.
7. Ж.Дерріда: деконструкція та не-визначеність.

Рекомендована література:

Основна: 3, 7, 8, 11, 12, 13, 17, 30, 31, 32, 37, 45, 46, 48, 54, 55, 57, 61, 65, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 105.

Тема 12. □ Аналітична філософія як методологія

соціогуманітарного пізнання

Г.Фреге та Б.Рассел як засновники аналітичної філософії.
„Аналітичний поворот”: співвідносності метафізики і науковості.
Л.Вітгенштейн: від мови як логіки до практики як мови. Теорія мовних ігор Л. Вітгенштейна. Філософія як лінгвістична терапія.
Дж. Остін і Дж.Сьорл: теорія мовних актів. Філософія мови.
Проблема співвідносності мов. Головні принципи логіко-лінгвістичного методу. Філософія події (М. Бахтін, А. Уайтхед, М. Гайдеггер, Ж.Делез).

План семінарського заняття

1. Г.Фреге та Б.Рассел як засновники аналітичної філософії.

2. Л. Вітгенштейн: від мови як логіки до практики як мови.
3. Дж. Остін і Дж.Сьорл: теорія мовних актів.
4. Філософія події (М. Бахтін, А. Уайтхед, М. Гайдеггер, Ж.Делез).

Рекомендована література

Основна: 3, 7, 8, 11, 12, 13, 17, 30, 31, 32, 37, 45, 81, 82, 83, 84, 85, 105.

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

1. Агации Э. Моральное измерение науки и техники. – М., 1998.

- Батищев Г.С. Введение в диалектику творчества. – М., 1997.

- Бахтин М.М. К методологии гуманитарных наук // Эстетика словесного творчества. – М., 1979.

4. Башляр Г. Новый рационализм. – М., 1987.

5. Бернал Дж. Наука в истории общества. – М., 1957.

6. Бэкон Ф. Новый органон // Бэкон Ф. Соч. в 2-х т., М., 1978.

7. Вальденфельс Б. Вступ до феноменології. – К., 2002.

8. Вальденфельс Б. Топографія Чужого: студії до феноменології Чужого. – К., 2002.

9. Введение в философию. Кн. 1. (под ред. В.И. Стрельченко, К.В. Султанова). СПб., 2004.

10. Вебер М. Избранные произведения. М., 1990.

11. Вебер М. Основные социологические понятия // Избранные

произведения. – М., 1990.

- 12 Вернадский В.И. Избранные труды по истории науки М., - 1981.
13. Вернадский В.И. О науке. Т. 1. – Дубна, 1997.
14. Вернадский В.И. Размышления натуралиста. Научная мысль как планетарное явление. – М., 1978.
15. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. – М., 1988.
16. Витгенштейн Л. Tractatus Logico-Philosophicus. – К., 1995.
17. Гадамер Г.Г. Истина и метод. – М., 1991.
18. Гайденко П. История новоевропейской философии. – М., 2000.
19. Гайденко П. Научная рациональность и философский разум. – М., 2001.
20. Гуссерль Е. Начало геометрии. – М., 1996.
21. Гуссерль Э. Амстердамские доклады. Феноменологическая психология
// Логос. – № 3. – 1992, № 5. – 1994.

22. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии – М., 1999.
23. Гуссерль Э. Идея феноменологии. – М., 2006.
24. Гуссерль Э. Картезианские размышления. – СПб., 1998.
25. Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансценденталь феноменология: Введение в феноменологическую философию – СПб., 2004.
26. Гуссерль Э. Логические исследования. Исследования по феноменологии и теории познания. – М., 2001.
27. Гуссерль Э. Феноменология внутреннего сознания времени. – М., 1994.
28. Гуссерль Э. Философия как строгая наука. – М., 1994. – 358.
29. Данэм Б. Гигант в цепях М., 1984.
30. Деррида Ж. Голос и феномен и другие работы по теории знака Гуссерля. – СПб., 1999.
31. Дильтей В. Построение исторического метода в науках о духе. – М., 1991.
32. Долгов К.М. От Киркегора до Камю. – М., 1991.

33. Дугин А.Г. Эволюция парадигмальных оснований науки. – М., 2002.
34. Дюркгейм Э. Социология. – М., 1995.
35. Елисеев Э.Н. Сачков Ю.В., Белов Н.В. Поток идей и закономерности развития естествознания. – Л., 1982.
36. Зандкюллер Г.Й. Действительность знания. – М., 1996.
37. Злобин Н.С. Культурные смыслы науки. – М., 1997.
38. Зотов А.Ф. Современная западная философия. – М., 2001.
39. Иванов В.Г. Лезгина М.Л. Детерминация научного поиска. – Л., 1978.
40. Ильенков Э.В. Философия и культура М., - 1986.
41. Ильин В.В. Философия науки МГУ. – 2003.
42. Информационное общество. – М., 2004.
43. История и методология науки. – СПб., 2004.

44. История становления науки (некоторые проблемы). – М., 1981.
45. Історія філософії. Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін. – К., 2002.
46. Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця. – К., 2005.
47. Йейтс Ф. Дж. Бруно и герметическая традиция. – М., 2000.
48. Канке В.А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия. – М., 2000.
49. Карпинская Р.С., Лисеев И.К., Огурцов А.П.
Философия природы. Козволюционная стратегия М., 1995.
50. Касавин И.Т. Познание в мире традиций. – М., 2004.
51. Койре А. От замкнутого мира к бесконечной вселенной – М., 2001.
52. Койре А. Очерки истории философской мысли. О влиянии философских концепций на развитие научных теорий – 2.изд., стер. — М., 2003.
53. Койре А. Очерки истории философской науки. – М., 1985.

54. Концепции виртуальных миров и научное познание.
– СПб., 2000.
55. Кораблева Е.В. Концепция созидательного
воображения в
феноменологии Р.Ингардена // Личность. Культура.
Общество. – М., 2001
. – Т.3, вып.1.
56. Косарева Л. Рождение науки нового времени из духа культуры. – М., 1997.
57. Кун Т. Структура научных революций. – М., 1997.
58. Лакатос И. Методологические исследования программ. – М., 2003.
59. Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. – М., 1995.
60. Левінас Е. Між нами. Дослідження. думки- про - іншого. – К., 1999.
61. Лукашевич В.К. Философия и методология науки. – Минск, 2006.
62. Маритен Ж. Избранное: Величие и нищета метафизики М., 2004.
63. Мерло-Понти М. Феноменология восприятия. – СПб., 1999.

64. Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття. – К., 2001.
65. Методологические принципы современных исследований развития науки. – М., 1989.
66. Моисеев Н.Н. Современный рационализм. – М., 1998.
67. Моисеев Н.Н. Судьба цивилизации Путь разума. – М., 2000.
68. Научные теории: структура и развитие. – М., 1978.
69. Огурцов А.П. Дисциплинарная структура науки. – Л., 1988.
70. Огурцов А.П. Платонов В.В. Образы образования. Западная философия образования XX в. СПб., 2004.
71. Основы философии науки. – Ростов-на-Дону, 2004.
72. Патнем Х. Разум, истина и история. – М., 2002.
73. Паточка Я. Негативний платонізм; Вічність та історичність; Єретичні есе про філософію історії. – К., 2001.
74. Пирс Ч.С. Принципы философии. – Т. 1. – М., 2001.

75. Полицарпов В.С. История науки и техники. – Ростов-на-Дону, 1999.
76. Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., 1983.
77. Поппер К. Объективные знания. Эволюционный метод. – М., 2002.
78. Принципы историографии естествознания: XX в. – СПб., 2002.
79. Проблемы истины в современной западной философии науки. – М., 1987.
80. Разеев Д.Н. Гуссерль Э. В сетях феноменологии. Основные проблемы феноменологии. – СПб., 2004.
81. Разеев Д.Н. Переживание, фантазия, интенциональность: взаимосвязь понятий в феноменологии Гуссерля // Homo philosophans., вып.12. – СПб., 2002.
82. Реале Д., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. – Том 4. От романтизма до наших дней. – СПб., 1997.
83. Рикер П. История и истина СПб., 2002.
84. Рикер П. Конфликт интерпретаций: Очерки о герменевтике. – М., 1995.

85. Розанов В.В. О понимании. – М, 1991.
86. Рузавин Г.И. Концепции Современного естествознания М., 2002.
87. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології – К., 2001.
88. Сартр Ж.-П. Бытие и ничто. Опыт феноменологической онтологии. – М., 2004.
89. Сартр Ж.-П. Воображаемое. Феноменологическая психология воображения. – СПб., 2001.
90. Сачков Ю.В. Научный метод: Вопросы и развитие. – М., 2003.
91. Слинин Я.А. Феноменология интерсубъективности. – М., 2000.
92. Слоттердаик П. Критика циничного разума. – М., 2001.
93. Современная философия науки (Хрестоматия под ред. Печенкина). – М., 1996.
94. Современная философия науки. – М., 1996.
95. Современная философия: Словарь и хрестоматия. – Ростов-на-Дону, 1997.

96. Степин В.С. Горохов В.Г., Розов М.А. Философия науки и техники. – М., 1996.
97. Степин В.С. Теоретическое знание. – М., 2001.
98. Структура и развитие науки / под ред. Грязнова. – М., 1978.
99. Турчин В.Ф. Феномен науки. – М., 2000.
100. Фейеррабенд П. Избранные труды по методологии науки. – М., 1986.
- 101 Феноменология и гуманитарное знание. Сборник. — К., 1998.
- 10 Философия Мартина Хайдеггера и современность. – М., 1991.
103. Франкл В. Человек в поисках смысла. – М., 1990.
104. Фреге Г.О смысле и значении. Размышления о смысле и значении // Логика и логическая семантика. – М., 2000.
105. Фуко М. Гуманитарные науки // Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. – М.,1977.

106. Хайдеггер М. Основные проблемы феноменологии. – М., 2001.
107. Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге. – М., 1991.
108. Хайдеггер М. Феноменология и трансцендентальная философия ценности. – К., 1996.
109. Хайдеггер Мартин. Бытие и время. – М., 1993.
110. Хюбнер К. Истина мифа. – М., 1997.
111. Хюбнер К. Критика научного разума. – М., 1994.
112. Шпет Г.Г. Философские этюды. – М., 1994.
113. Шюц А., Лукман Т. Структуры життєсвіту. – К., 2004.
114. Ясперс К. Общая психопатология. – М., 1997.
115. Ясперс К. Феноменологическое направление исследования в психопатологии // Логос. – 1994. – № 5.

